

MÜASİR AZƏRBAYCANIN QURUCUSU

Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan rəhbərlik etməyə başlayan gündən öz işiqlə əməlləri və ideyaları ilə vətənimizə müasirlik, yenilik gətirmişdir. Bunu görmək, duymaq o qədər də çətin deyil. Çünki həmin illərdə kənd təsərrüfatından, sənayedən tutmuş, səhiyyə, mədəniyyət, təhsil və idmanadək bütün sahələrdə müasirliyə nail olmuşdu.

1969-1982-ci illər Azərbaycanın SSRİ tərkibində olduğu dövrü əhatə edir. Bu dövrdə respublikamızda aparılan tikinti-quruculuq işləri, xalq təsərrüfatının müxtəlif sahələrindəki dirçəliş diqqəti cəlb edir. Ulu öndərin respublikaya rəhbərlik etdiyi bu illər Azərbaycan tarixinə iri və ağır sənaye müəssisələrinin potensialının az qala iki dəfə artdığı, kənd təsərrüfatında ölkə tarixində görünməmiş nailiyyətlərin əldə edildiyi, təhsil sahəsində maddi-texniki bazanın, həmçinin keyfiyyətin yüksəldiyi dövr kimi tanınmışdır.

Həyatı boyu haqq, ədalət və müdrikiyə tapınan Heydər Əliyev respublikamıza ilk rəhbərliyi dövründə Azərbaycan kəndlisinin güzəranını yaxşılaşdırdı. Kənd və qəsəbələrin görkəmini dəyişdi. Kəndə şəhər siması gətirdi.

Şəhərlərdə isə nəhəng zavod və fabriklər, ən müasir standartlara cavab verən müəssisələr, nadir və milli arxitektura tələblərinə uyğun binalar tikdirdi, yollar və körpülər saldırdı, milli qürur mənbəyi saydıgımız şəxsiyyətlərə heykəllər ucaldtı. Onun paygısı və himayədarlığı sayəsində Azərbaycan elm və mədəniyyəti beynəlxalq miqyasda çıxdı və tanındı. Rəssam və bəstəkarların əsərlərinin səsi-sorağı dünyanın məşhur sərgilərindən, konsert salonlarından eşidildi. On minlərlə gəncin respublikanın, həmçinin keçmiş ittifaqın müxtəlif şəhərlərindəki ali məktəblərdə təhsil almalarına, onların elm sahibi, ziyalı olmasına şərait yaratdı.

Ötən əsrin 70-ci illərində Azərbaycanda qanunçuluğu və sosial ədalətin bərpası şəraitində ulu öndər Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi əhəmiyyətli tədbirlər—o dövrdə hüquq-mühafizə orqanları sıralarının layiq olmayan, təsadüfi adamlardan təmizlənməsi idi. Prokurorluq və milis-məhkəmə orqanlarında çalışan və sərvət toplamaqla məşğul olan bəzi vəzifəli şəxslərin fəaliyyətlərindəki sui-istifadə və pozuntuluqlarına qarşı aparılan mübarizə ictimaiyyətin diqqətində idi. Heydər Əliyevin nümayiş etdirdiyi qətiyyət və mübarizlik bütün xalqın ürəyindən xəbər verirdi. Hüquq-mühafizə orqanları sistemində təmizlik və həqiqi işgüzar şərait yaranmasını qarşıya məqsəd qoyan Heydər Əliyev bu orqanlara fəhlə-kəndli ailələrindən çıxmış və savadlı kadrların götürülməsi barədə göstəriş vermişdi. Bu, hüquq-mühafizə orqanları sistemində Heydər Əliyev tərəfindən ən böyük yenilik, müasirlik idi ki, bunu da xalq görür və bəyəniirdi.

Ulu öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi hər iki dövrdə ölkəmiz çox uğurlu yol keçmişdir. Birinci dövrü quruculuq, böyük nailiyyətlər, iqtisadiyyatın, həyatımızın bütün sahələrinin yenilənməsi, müasirləşməsi kimi xarakterizə edirsə, ikinci dövrdə müstəqilliyimizin qorunması, möhkəmləndirilməsi, bugünkü Azərbaycanın uğurları üçün zəmin yaradılmasıdır.

Beləliklə, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev xilaskarlıq missiyasını uğurla həyata keçirərək düşünülmüş və məqsədyönlü siyasətlə Azərbaycanın bugünkü uğurlarının təməlini qoydu və dövlətimizi müasirləşdirdi.

Jurnalistlik şərəfli peşədir. Bu peşəyə yüksək qiymət müasir düşüncədən irəli gəlir. Mətbuatda senzuranın ləğvi isə bu müasirliyin təməl prinsipidir. O, ikinci dəfə hakimiyyətə gələndən sonra jurnalistika sahəsinə də bu müasirliyin tələbləri səviyyəsindən dəyərləndirdi. 22 iyul – “Əkinçi” qəzetinin nəşr olunduğu gün Milli Mətbuat Günü kimi rəsmiləşdirildi. Həmin ənənənin davamı kimi indi bu tarix jurnalistlərin peşə bayramı kimi qeyd edilir. Ölkədə azad və müstəqil mətbuatın inkişafı ilə yanaşı, jurnalistlərin hüquqlarının qorunması üçün köklü islahatlar aparılır, qanunlar qəbul edilir.

Jurnalistlərin əməyi qiymətləndirilir, onlara fəxri adlar, mənzillər verilir. Dünyanın heç bir ölkəsində belə ənənə yoxdur. Məhz bu tipli işlərin nəticəsində hazırda mətbuat azadlığı, siyasi plüralizm və jurnalist fəaliyyətinin demokratik prinsiplərlə tənzimlənməsi məsələləri doğma jurnalistikamızın yol yoldaşı olmuşdur.

Azərbaycan hakimiyyətinin məqsədi azad söz, ədalətli media mühitini formalaşdırmaq, jurnalistləri getdikcə peşəkarlaşdırmaq, onların

qələmi vasitəsilə cəmiyyətlə hakimiyyətin şəffaf ortamını yaratmaq idi. Bu da artıq öz nəticəsini vermişdir. Bu gün bəzi beynəlxalq təşkilatların iddialarının əksinə olaraq Azərbaycanda azad və demokratik mətbuat mövcuddur. Ölkədə heç bir jurnalist istənilən hadisə haqqında məlumat almaq və yaymaq imkanlarından məhrum olduğunu deyə bilməz. Heç bir media orqanı onun fəaliyyətinə bu və ya digər şəkildə qadağa qoyulduğunu iddia edə bilməz. Əlbəttə, zaman-zaman problemlərlə də üzlaşırlar və iddia etməyə çalışırlar ki, cəmiyyət bu problemlərdən tam qurtulmuşdur. Lakin bütövlükdə media siyasətinin meyilləri və prioritetləri cəmiyyətimizdə bərqərar olmuşdur. Bu da ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda azad media mövcuddur, arzu edən istənilən şəxs jurnalist sənəti ilə məşğul ola bilər, jurnalist istənilən hadisə barədə material toplayıb yaya bilər.

Ölkədə xeyli sayda müstəqil mətbu orqanın və informasiya agentliklərinin, müstəqil elektron KİV-nin, jurnalist qurumlarının və bu sahədə qeyri-hökumət təşkilatlarının azad fəaliyyət göstərməsi demokratik mətbuatın mövcudluğunu təsdiq edən amillərdir. Məhz bütün bunlara görə də ümummillilik lider Heydər Əliyevin milli mətbuatımız qarşısındakı xidmətləri ictimai-siyasi miqyasına, tarixi əhəmiyyətinə və mahiyyətinə görə olduqca böyükdür.

“Bizim dövlətin siyasəti mütərəqqi mətbuat ənənələrinin davam etdirilməsi və müasir beynəlxalq təcrübə ilə zənginləşdirilməsi, KİV-in maddi-texniki vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, respublikada hüquqi dövlət quruculuğu, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşdırılması və inkişafı, demokratik islahatların həyata keçirilməsində səmərəli istifadə edilməsindən ibarətdir” - bu fikirlərin müəllifi olan ulu öndər Heydər Əliyev daim azad və müasir mətbuatın inkişafına diqqət göstərmişdir.

Heydər Əliyevin müasir cəmiyyətlə bağlı düşüncələri daha geniş və təsirlidir. Çünki o, xalqın özünü-tədqim vasitələrindən ən demokratik olanıdır. Bu kontekstdən yanaşdıqda, Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətinin, milli mənəvi dəyərlərinin, həmçinin bu sahəyə olan diqqət və paygının dövlət tərəfindən ön plana çəkilib, paygı ilə əhatə olunması Azərbaycançılıq düşüncəsinin humanitar tələbi kimi dəyərləndirilməlidir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin xidmətləri nəticəsində, sözün geniş mənasında, Azərbaycan mədəniyyəti yeni yüksəliş dövrü keçmişdir. 1969-1982-ci illərdə memarlıq və şəhərsalma, monumental incəsənət, təsviri sənət, musiqi, kino, teatr sahəsində misli görünməmiş tərəqqi-müasirləşmə baş verdi. O dövrdə Azərbaycanın ayrı-ayrı şəhərlərində mədəniyyət evləri, memarlıq ansamblları yaradıldı. 1949-cu ildən fəaliyyəti dayandırılmış bir sıra rayon teatrları yenidən işə başladı. Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin xatirəsini əbədiləşdirmək üçün abidələr ucaldıldı. İmaddin Nəsimi, Cəfər Cabbarlı, Səməd Vurğun, Nəriman Nərimanov və başqa ədiblərin şərəfinə ucaldılmış heykəllərin təşəbbüskarı məhz Heydər Əliyev oldu. Azərbaycan incəsənətinin inkişafına nail olmaq üçün Heydər Əliyev görkəmli bəstəkarların, rəssamların, kino və teatr xadimlərinin yubileylərinin dövlət səviyyəsində keçirilməsinə böyük əhəmiyyət verirdi.

Ədəbiyyat və sənətlə, teatr və kino ilə, folklor və yazılı abidələrlə, rəssamlıq və heykəltəraşılıqla, musiqi və ifaçılıqla bağlı qənaətlərində Heydər Əliyev ancaq tamaşaçı təsəvvürü yaratmırdı. O, mədəniyyət və incəsənətin sənətkarlıq xüsusiyyətlərinə və inkişaf perspektivlərinə yüksək professionalılıqla yanaşan bir sənət nəzəriyyəçisi kimi də çıxış edirdi. Onun bu sahənin layiqli şəxsiyyətləri üçün Prezident təqaüdü təsis etməsi də incəsənətə paygı və diqqətin bir forması kimi diqqətəlayiqdir.

Sovet dövründə yazıçı və şairlərdən Süleyman Rəhimov, Mirzə İbrahimov, Rəsul Rza, Süleyman Rüstəm, bəstəkarlardan Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Niyazi, müğənni Rəşid Behbudov, memar Mikayıl Abdullayev, rəssam Tahir Salahov Sosialist Əməyi Qəhrmanı adına siyahıya gətirilmişlər. Danılmaz həqiqətdir ki, bu görkəmli insanların çətin maneələr aşaraq belə bir yüksək fəxri ada layiq görülmələrində ilk dəstəyi məhz ümummillilik lider Heydər Əliyev göstərmişdir.

Milli kino sənətimizin inkişafında da ulu öndərin xidmətləri xüsusi qeyd olunmalıdır. “Uzaq sahillərdə”, “Nəsimi”, “Babək” və s. ekran əsərlərinin ərəşəyə gəlməsində ulu

öndərin şəxsi təşəbbüsü olmuşdur. Heydər Əliyev ikinci dəfə xalqın tələbi ilə hakimiyyətə gələndən sonra dövlət sifarişi ilə filmlərin istehsalına başlandı, kinostudiyanın fəaliyyəti genişləndirildi. Dövlət Film Fondu yaradıldı. Respublikada beynəlxalq kino festivalları keçirilməyə, kino günləri, ssenari müsabiqələri və s. təşkil olundu.

Heydər Əliyev tərəfindən təməli qoyulmuş dövlətlərarası mədəni əlaqələr bu gün xüsusi diqqətlə davam etdirilməkdədir.

Ulu öndər Heydər Əliyev istər sovet dövründə, istərsə də müstəqillik dövründə Azərbaycana rəhbərlik edərkən elmin, təhsilin inkişafına böyük diqqət yetirib. Statistika göstərir ki, 1969-1982-ci illərdə respublikamızda məktəbəqədər tərbiyə müəssisələrinin sayı 1600-dən 1875-ə qədər yüksəlib. 1979-cu ildə isə orta məktəblərin sayı 1965-ci ilə müqayisədə 3 dəfədən çox artıb.

Böyük öndərin imzaladığı “Ümumtəhsil məktəbləri şagirdlərinin dərslərdən pulsuz istifadə etməyə keçmək haqqında” qərarı isə onun xalqına böyük töhfəsi, təhsil sahəsində yenilik idi. Həmçinin, qeyd edək ki, Azərbaycan postsovet məkanında orta məktəb şagirdlərinin dərsləklərlə pulsuz təmin edilməsini reallaşdıran yeganə ölkə idi.

Müəllimliyi ən şərəfli peşə hesab edən ulu öndər onlara hər zaman sonsuz hörmətlə yanaşıb. Hər yeni dərslərdə bilik bayramlarında ulu öndərin ölkə məktəblərinin birinə getməsi və orada müəllim-şagird kollektivi ilə birlikdə bu bayramı qeyd etməsi ənənə şəklini almışdı. Beləliklə, “Azərbaycan təhsil sistemində islahatların məqsədi ondan ibarətdir ki, bizim təhsil sistemimiz dünya təhsil sisteminin müvafiq standartlarına uyğunlaşdırılsın” – deyən ulu öndərin arzuları bu gün gerçəyə çevrilməkdədir.

1998-ci ildə Təhsil sahəsində İslahat Programının hazırlanması üçün xüsusi dövlət komissiyası yaradıldı və tezliklə Azərbaycan təhsilinin gələcək inkişaf konsepsiyası müəyyənləşdirildi. Tələbələrin xaricdə təhsil almağa göndərilməsi işi də davam etdirildi. 2003-cü ildə dünyanın inkişaf etmiş 40-a yaxın ölkəsində 160-a qədər ixtisas üzrə 3000-dən artıq Azərbaycanlı gənc təhsil alırdı. Bütövləndirilmiş ayrılacaq vəsait ildən-ildə yüksəldildi. 1993-2003-cü illərdə təhsil işçilərinin əmək haqqı 9 dəfə artırıldı. Hər il yüksək bal toplayan gənclərə xüsusi Prezident təqaüdü, daha istedadlı gənclərə fəxri təqaüdlərin verilməsi Heydər Əliyev tərəfindən təhsil sahəsinə gətirdiyi özünəməxsus müasirlik və paygı idi.

Heydər Əliyevin dövlətçilik ideyasının əsasında həm də belə bir fikir durur: milli müstəqilliyin əbədiyi, demokratiyanın inkişafı təhsildən keçir. Odur ki, Heydər Əliyevin işləyib hazırladığı Azərbaycançılıq strategiyasının yaradılması və möhkəmləndirilməsi eyni zamanda milli təhsil sisteminin qurulması demək idi.

Heydər Əliyevin hərbi milli kadrların yerləşdirilməsindəki əməyi də danılmazdır. Onun paygısı ilə minlərlə gənc keçmiş SSRİ-nin ali hərbi məktəblərinə təhsil almağa göndərildi. Həmçinin, 1971-cü ildə onun təşəbbüsü ilə Bakıda Cəmişid Naxçıvanski adına ilk hərbi məktəb yaradıldı. Bu qərar o dövr üçün böyük cəsarət tələb edirdi. İndi həmin məktəbin məzunları Azərbaycan ordusunun qurucularıdır.

Xalqımız qadının ailədə və cəmiyyətdəki yerinə daim böyük ehtiramla yanaşmışdır. Ölkəmizdə demokratikləşmə və dövlət quruculuğu prosesində Azərbaycan qadınının fəal iştirakı üçün yaxşı şərait yaradılmışdır. Elm, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə və digər sahələrdə qazandıqı uğurlar qadınlarımızın nə qədər böyük potensiala və yaradıcılıq istedadına malik olduğunu göstərir.

Həyatı boyu qadınlara böyük hörmət, dərin ehtiram bəsləyən ümummillilik lider Heydər Əliyev cəmiyyətdə onların rolunun artmasına daim diqqətli yanaşmışdır. Məhz onun diqqət və paygısı sayəsində hələ ötən əsrin 70-90-cı illərində Azərbaycan qadınlarının bir çoxu SSRİ-nin ən ali mükafatına – “Sosialist Əməyi Qəhrmanı” fəxri adına layiq görülmüş, minlərlə qadın şərəfli əməyinə görə orlen və medallar almış, qanunvericilik orqanlarında, idarəçilik sistemində layiqincə təmsil olunmuşdur.

O, ikinci dəfə Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə qayıdandan sonra da ölkəyə iqtisadiyyatın idarə olunmasında, elmin, təhsilin, səhiyyənin, mədəniyyətin inkişafında xidmətlərinin qiymətləndirilməsində və fərqləndirilməsində qadınlara

üstünlük vermişdir. 1998-ci ilin yanvar ayında ölkəmizdə Qadın problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması dövlətin qadınlara münasibətində apardığı müasirlik siyasətinin bariz nümunəsi idi. Elə həmin ilin sentyabrında Azərbaycan qadınlarının ilk qurultayının keçirilməsi Müstəqil Azərbaycanın tarixində, eləcə də qadın hərəkatı tarixində əlamətdar hadisə oldu. Heydər Əliyevin 2000-ci ildə imzaladığı “Azərbaycan Respublikasında Dövlət Qadın siyasətinin həyata keçirilməsi haqqında” fərman isə qadınlara bağlı dövlət siyasətinin ən yüksək səviyyədə qurulmasına real sübut idi. Çünki bu fərman bərabər hüquqlar və bərabər imkanlar siyasətinə yeni bir yol açdı. Qadınlarımızın ictimai fəallığına xüsusi təkan verdi. Ölkəmizdə Qadın siyasətinin uğurla həyata keçirilməsinin nəticəsidir ki, hazırda onlar ən yüksək vəzifələrdə – dövlət icra strukturlarında, qanunvericilik orqanlarında çalışmaqda üzərlərinə düşən işin öhdəsindən layiqincə gəlirlər.

Bütün tarixi dövrlərdə xalqımızın taleyüklü məsələlərinin həll edilməsində qadınların əhəmiyyətli rolu olmuşdur. Möhkəm iradəsi və dərin zəkası ilə seçilən Azərbaycan qadınlarını daim yüksək qiymətləndirən ümummillilik liderimiz Heydər Əliyev demişdir: “Azərbaycan xalqı həmişə qadına, onun cəmiyyət həyatında oynadığı rola, tutduğu yüksək mövqeyə böyük hörmətlə yanaşmışdır. Xalqın ən əziz, qiymətli və müqəddəs hesab etdiyi Vətən, torpaq, dil anlayışları ilə bərabər tutulmuşdu. Qadın adına göstərilən dərin ehtiram, sonsuz ana məhəbbəti söz və sənət abidələrimizdə öz parlaq təcəssümünü tapmışdır. Ədəbiyyatımızın və mədəniyyətimizin görkəmli nümayəndələri öz əsərlərində Azərbaycan qadınının mərdliyini, gözəlliyini, mənəvi saflığını vəf etmişlər”.

Müasir Azərbaycan siyasi həyatının ən əlamətdar hadisələrindən olan Yeni Azərbaycan Partiyasının qurucusu ümummillilik lider Heydər Əliyev olmuşdur. Bu elə bir dövrdə və şəraitdə baş vermişdi ki, o vaxtkı rəhbərlik, AXC-Müsavat iqtidarı respublikanın uçurum qarşısına çıxarmışdı. Ölkədə kaos hökm sürürdü. Siyasi gərginlik və torpaqlarımızın ermənilər tərəfindən işğal xalqın səbr kasasını doldurmuşdu. Belə bir şəraitdə vəziyyətə təşkilatlanmış formada müdaxilə edib, ictimai-siyasi həyatı normal inkişaf yoluna qaytarmaq üçün Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması tarixi zərurət idi. 91 nəfər Azərbaycan ziyalisinin ulu öndər Heydər Əliyevə “Azərbaycan Sizin sözlünüzü və qəti qərarınızı gözləyir” müraciəti ölkə ictimaiyyəti arasında böyük canlanma yaratdı. Bu həm də ölkədəki özbaşnalıqdan, siyasi gərginlikdən əsəbləri tarıma çəkilmiş xalqın Heydər Əliyevə böyük ümidinin ifadəsi idi. Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis konfransı 21 noyabr 1992-ci ildə Naxçıvanda keçirildi və ulu öndər Heydər Əliyev onun sədri seçildi...

Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan dövləti, xalq qarşısındakı xidmətləri danılmazdır. Bugünkü müstəqil, müasir, demokratik, iqtisadiyyatı sürətlə inkişaf edən Azərbaycan onun şah əsəridir.

Sevinc KAZIMOVA,
Azərbaycan Dillər Universitetinin
Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
kafedrasının baş müəllimi.